

D

DAB (*digital audio broadcasting*) ks. digitaalinen radio

daily Päivälehti.

daily topicals Tiivis listaus illan tulevaan uutislähetukseen sisältyvistä aiheista.

dark site ks. haamusivusto

data 1) Säännönmukainen esitys viestitettävässä tai käsittelykelteisessä muodossa.
2) Digitaalisessa muodossa siirrettävä tai käsiteltävä "raakamateriaali".

datadandy Tietoverkkojen parrasvaloissa viihtyvä informaatioajan datafanaatikko, eräänlainen digitaalisen ajan "linssilude", joka hamstraa informaatiota vain sen näyttö- ja statusarvon mukaan.

daypart Radiolähetysten päivittäinen ajanjakso, jonka aikana pyritään tavoittamaan tietty yleisö tätä varten erikseen rakennetun ohjelmakokonaisuuden kautta. Esimerkki daypartista on työmatkalaisille tarkoitettu *drive time*.

datefile ks. päivälista

dateline Jutun alkuun sijoitettu päiväys, so. tieto uutisen tapahtuma- tai raportointipaikasta ja -ajasta.

dead Hävitettäväksi tarkoitettu, julkaisematon teksti.

dead air ks. äänikatkos

dead book Kirjallinen materiaali, jota on jo käytetty radio- tai tv-lähetyksessä.

dead head Lehden tai mainostoimiston tekemän virheen takia maksutta uudestaan julkaistava ilmoitus.

deadline 1) Jutun ajallisesti viimeisin valmistamisajankohta, jotta se ehtisi lehden seuraavaan numeroon tai lähetykseen. Teknisistä syistä deadline usein vaihtelee osastoittain. Sanonta perustuu amerikkalaisen vankila-alueen rajalinjaan, jonka ylittäminen oli vangeilta ampumisen uhalla kielletty, ts. juttu on pilalla (so. "kuollut"), jos se ei ehdi seuraavaan numeroon.
2) Valtavirtaelokuvassa toistuva juonikuvio, jossa jotakin pitää saada tehtyä määräaikaan mennessä, esimerkiksi sankari pelastaa jonkun kehittyvästä vaaratilanteesta.

dead mike Suljettu tai kytkemätön mikrofoni.

dead roll Tv-ohjelman aikataulunmukainen "taustakäynnistäminen" tilanteessa, jossa edeltävä ohjelma (usein suora lähetys jostakin tärkeästä tapahtumasta) ei ole vielä päättynyt. Kun tämä ohjelma päättyy, dead roll -ohjelma on ollut jo jonkin aikaa käynnissä. Dead rollin avulla muut ohjelmat pysyvät ilmoitetussa aikataulussaan.

dead spot ks. musta

death knock 1) Henkilön kuolemaa koskeva uutinen. 2) Toimittajan useimmiten puhelimitse tekemä haastattelu yhteydenotto onnettomuudessa kuolleen vainajan sukulaisiin tai ystäviin.

deep throat ks. syväkurkku

deep web Internetin erillispalvelu, jossa verkkoon sijoitetuista tietokannoista voidaan hakea tietoa erillisten hakuohjelmien avulla.

dekompressointi Pakatun digitaalisen informaation palauttaminen alkuperäiseen muotoonsa.

demassified media Joukkoviestimet, jotka tavoittavat vain pienen tai valikoidun yleisön. Laajan yleisön tavoittavan "*mass median*" eräänlainen vastakohta.

demo Tuote-esittely, esimerkiksi ohjelman näyteversio, jota ei ole tarkoitettu kaupalliseen käyttöön.

demograafinen painos Aikakauslehden erikoispainos, joka on tarkoitettu tietyille, muista ulkoisesti eroavalle ryhmälle kuten opettajille, toimitusjohtajille tai opiskelijoille, joilla on erityiset tapansa seurata tiedotusvälineitä.

demografia Median yleisöä, katsojia, tilaajia tai asiakkaita koskeva usein tietokonepohjainen analyysi myynninedistämistä- tai mainoskampanjoiden suuntaamiseksi. Kampanjoissa ihmiset voidaan erottaa esimerkiksi sukupuolen, iän, asuinpaikan tai ansiotason perusteella.

demonisation Median voimakas, usein henkilökohtaisuuksiin ulottuva poliitikon kritiikki ja arvostelu tämän esitettyä mielipiteitä, joita on mahdotonta hyväksyä.

denotaatio 1) Merkin tai merkkijonon merkitys eli se mitä se merkitsee (se mitä ilmauksen käyttäjä sillä tarkoittaa). 2) Sanan käsitteellinen, kielen ulkoiseen todellisuuteen viittaava merkitys.

densiteetti Mittaluku, joka ilmaisee painamisen tai sävyn optisen tummuuden.

deregulaatio Median ja viestintämarkkinoiden, kuten esimerkiksi omistusjärjestelyn, sääntelyn purkaminen.

desensitisaatio Vastaanottajan turtuminen median elämysvoimaisiin tuotoksiin ja tunnesisältöihin siten, että hänen reagoitiherkkyytensä ja empatiakykynsä vähenee.

design management Yritys- tai yhteisöilmeen kokonaisvaltainen vaaliminen tuotteilla tai palveluilla, henkilöstön esiintymisellä, toimintaympäristöllä ja omalla yhteisöviestinnällä. Pyrkimyksenä on yrityksen tai yhteisön arvojen hallinta.

desk ks. uutispöytä

desktop publishing Henkilökohtaisen tietokoneen ja tietokonetulostuksen käyttö (juttujen kirjoittaminen ja sivujen taitto) lehden teossa. Yleistä erityisesti *uutiskirjeiden* tekemisessä.

dialogi 1) Vuoropuhelu, keskustelu. 2) Esiintyjien replikointi elokuvassa.

diary piece Etukäteen toimituksen tiedossa oleva ja aikataulutettu uutistapahtuma tai -aihe.

diegeettinen Elokuvan kuvitteelliseen maailmaan kuuluva, esimerkiksi musiikin korkeuden vaihtelu piirroshahmon laskiessa mäkeä. Subjektivisesti diegeettinen tarkoittaa henkilön tajunnassa ilmenevää tilannetta.

diegeettinen musiikki Elokuvamusiikki, joka on lähtöisin elokuvan luomasta kuvitteellisesta maailmasta (radio tai jokin muu laite soi, joku laulaa tai soittaa). Vastaavasti *ei-diegeettinen musiikki* on elokuvan taustamusiikkia.

diegeettinen ääni Elokuvan kerronnalliseen tilaan sidoksissa oleva ääni. Ääni on "selitettävissä" koska sen lähde näkyy kuvassa.

diegesis Elokuvan katsojan mielessään rakentama "tarinamaailma", jonne henkilöiden toiminta sijoittuu ja jossa se saa tiettyjä merkityksiä.

digiboksi Analogisen televisiovastaanottimen lisälaitte, jonka avulla voidaan vastaanottaa digitaalisia televisiolähettyksiä ja käyttää muita mediapalveluja.

digispektaakkeli Näyttävällä tietokonegrafiikalla toteutettu elokuva, jossa näyttelijäsuorituksia lukuunottamatta kaikki kankaalla näkyvä on luotu tietokoneella. Näyttelijät on istutettu komean grafiikan keskelle näyttölemällä ns. sinitaustaa vasten.

digitaalinen kamera ks. stillvideo-kamera

digitaalinen kuilu Tietotekniikan käytön epätasainen jakautuminen maailmassa tai eri väestöryhmien keskuudessa.

digitaalinen kulttuuri Yhteisnimitys toisiinsa limittyville tietokone- ja tietoverkkokulttuureille.

digitaalinen kuvankäsittely Kuvainformaation käsittely numeerisessa muodossa tietojenkäsittelytekniikalla. Käsittelyä varten kuvan sävyinformaatio jaetaan pieniksi kuva-aihioksi, *pikseleiksi*.

digitaalinen lukutaito Kyky ymmärtää ja käyttää tietokoneiden välityksellä monissa eri muodoissa olevaa informaatiota. Yksi keskeisistä taidoista on kyky arvioida tietoverkoista löytyvää tietoa.

digitaalinen media Digitaalitekniikkaan (bitteihin) pohjautuva kuva-, ääni- ja merkkipohjaisen teksti-informaation tallennus, muokkaus ja lähettäminen joukkoviestinnässä. Informaatio on muutettu nollien ja ykkösten numerosarjoiksi. Esimerkiksi digitaaliradio mahdollistaa korkeatasoisen häiriöistä vapaan äänentoiston ja useamman radioaseman sijoittamisen nykyisille taajuuksille. Digitaalitekniikalla voidaan äänen ohella lähettää tekstiä, dataa ja muita oheispalveluja. Digitaalitekniikan on arvioitu johtavan myös suorien satelliittiradiolähetysten yleistymiseen. Perinteinen radio käyttää analogista tekniikkaa eli vapaasti eteneviä sähkömagneettisia aaltoja.

digitaalinen painaminen Tulostustekniikka, jossa originaalin tiedot siirretään digitaalisessa muodossa painettavalle materiaalille.

digitaalinen taitto Valmiin tekstin ja kuvien sijoittaminen painettavalle sivulle sivunvalmistusohjelman avulla.

digitaalinen televisio ks. digi-tv

digitaalinen radio ks. digitaalinen media

digitaalisuus Informaation numeerinen tulkinta, joka on edellytys elektroniselle tietojen käsittelylle. Digitaalisessa käsittelyssä merkkien, kuvan tai äänen informaatio tallennetaan ja jaetaan elektronisesti biteiksi informaation käsittelemistä, lähettämistä ja edelleen tallentamista varten.

digitaalitodellisuus Sähköisen välineen avulla luotu kokemus, joka voi mentaalisesti korvata reaalityodellisuuden.

digitaali-tv ks. digi-tv

digitalkkari Digitaalisten tv-laitteiden asentamisessa ja käytössä avustava henkilö.

digi-tv 1) Digitaalisiin signaaleihin perustuva televisiotoiminta tai lähetysten jakelutapa, joka edellyttää digitaalista televisiovastaanotinta tai *digiboksia*. Television jakelutien digitalisointi

(biteistä koostuva lähetyssignaali) mahdollistaa korkeatasoisen kuvan ja äänen lisäksi erilaiset interaktiiviset lisäpalvelut. 2) Integroitu digitaalinen televisiovastaanotin, jossa digiboksi on sisään rakennettuna.

digiänkyrä Televisiolähetysten digitalisoimisen itsepintainen vastustaja.

direct action advertising Mainonta, joka pyrkii synnyttämään nopean ostopäätöksen.

directional medium Mainosväline joka kertoo potentiaalisille asiakkaille tuotteista ja palveluista.

director`s cut ks. ohjaajan versio

direct response television Televisionmainonta, joka pyrkii synnyttämään katsojassa välittömän ostopäätöksen ja saada hänet soittamaan mainoksessa esitettävään numeroon.

disaster caps Erityisen suuret kirjaimet useimmiten etusivun pääotsikossa kerrottaessa suuronnettomuuksista tai vastaavista laajaa huomiota herättävistä tapahtumista.

discografia Listaus artistin tai yhtyeen tekemistä levytyksistä.

disinformaatio Väärentämällä tai muilla keinoilla aikaansaatu ja julkisuuteen levitetty paikkansapitämätön tai tarkoituksellisesti harhaanjohtava tieto *psykologisessa sodankäynnissä*. Päämääränä on vaikuttaa vastaanottajan asenteisiin, kannanottoihin ja käyttäytymiseen. Usein disinformaatio ujutetaan huomaamattomasti hyväuskoisiin tiedotusvälineisiin naamioimalla se luotettavan vaikutelman antavaksi uutiseksi.

disinhibitio Käyttäytymistä säätelevien estojen väheneminen median vaikutuksesta. Esimerkiksi median tarjoama väkivalta voi yllyttää pahoinpitelyyn katsojia, joilla on sisällään patoutunutta aggressiota.

diskurssi Yksittäisen asian tai ilmiön ympärille rakentunut tapa puhua ja keskustella siitä. Diskurssi pohjaa ajatukseen todellisuuden rakentumisesta sosiaalisen kielenkäytön kautta, jolla on omat sääntönsä ja rakenteensa. Puhetavat sekä suuntaavat todellisuutta että merkitsevät sitä. Yksi diskurssien kamppailuareenoista on mediajulkisuus.

diskurssianalyysi 1) Tutkimusalue, joka kohdistuu jaettuun puhetapaan ja kieleen sekä niiden rooliin todellisuuden tulkintatapana ja sosiaalisten suhteiden ja itsemme määrittäjinä. Diskurssianalyysi paneutuu arkipäivän vuorovaikutuksiin ja median välittämään puheeseen, joiden kautta ymmärretään sosiaalista maailmaa. Tutkimuksellisia suuntauksia yhdistää lähinnä vain mediaesitysten tulkitseminen teksteiksi ja tähän soveltuvien erittelymenetelmien kehittäminen. Kriittinen diskurssianalyysi pyrkii selvittämään, millaisia tulkintoja ilmiöistä tekstissä houkuttelee tekemään. 2) Metodi tai väline diskurssien tutkimiseksi.

diskurssiaukko Median muodollisen ja byrokraattisen esittämistavan ja toisaalta yleisön epämuodollisen ja persoonallisen vastaanottotavan välille muodostuvasta ristiriidasta johtuva viestinnällinen kuilu.

diskurssityyppi Median toimintaa jäsentävä ja suhteellisen vakiintunut toimintatapa, jolle on ominaista tietty kerronta, kieli ja tapa nivoa asiat yhteen. Esimerkiksi uutisointi muodostaa oman diskurssityypinsä.

dissipatiivinen viestintä Viestintä, jossa vastaanottajassa pyritään laukaisemaan uusia assosiaatioita.

dissonanssiteoria Festingerin näkemys siitä, että mediakuluttaja hakee johdonmukaisuutta epämieluisan informaation aiheuttaman tunnetilan uhkaan. Tiedollinen ristiriita syntyy esimerkiksi erilaisesta mediainformaatiosta verrattuna mediakuluttajan omiin arvoihin tai

tietoihin. Vain mieluisat tai hyödylliset viestit otetaan vastaan.

dissonanssitila Julkisuusorientaatio, jossa media on kiinnostunut organisaatiosta, mutta organisaatio ei ole halukas tulemaan julkisuuteen.

district man ks. legman

district reporter ks. legman

divergenssi Median, tietotekniikan ja telealan sekä niiden tehtävien eriytyminen toisistaan. Käyttäjälle on useita päätelaitteita, joista kutakin voidaan hyödyntää vain yhteen tiettyyn tarkoitukseen. Eri sisällöntuottajilla saattaa olla jopa omat päätelaitteensa.

diversiteetti ks. mediadiversiteetti

docutainment ks. todellisuusviihde

dog-eat-dog Häikäilemätön, kilpailijoita vastaan käytävä markkinointitaistelu.

doglog Yhteisestä, hallitsemattomasta käytöstä villiintynyt wiki-verkkosivusto.

dogma Tanskalaisten elokuvaohjaajien määrittelemä toimintamalli "totuuselokuvalle". Dogmassa kielletään mm. keinovalon, lavasteiden ja musiikin käyttö sekä studiokuvaus.

dog watch ks. bulldog watch

dokudraama Historiallisten henkilöiden tai tapahtumien fiktiivinen, teatterimainen käsittely. Vaikka joitakin kohtauksia on draamallisista syistä muokattu, draamadokumentti pyrkii kuvaamaan mahdollisimman tarkasti todellisia tapahtumia.

dokumentaariset sanomat ks. joukkotiedotus

dokumentti 1) Reportaasimainen, ei-fiktiivinen elokuva, tv-ohjelma tai valokuva, joka käyttää todellisen elämän materiaalia, kohteita ja tilanteita. Vaikka dokumentti perustuu todellisiin tapahtumiin, asian esittämiseen voi sisältää voimakasta luovaa, tulkinnallista ja valikoivaa panosta. Dokumentti mahdollistaa myös kannanottamisen yhteiskunnallisiin ongelmiin ja tilanteisiin. 2) Linkeillä toisiinsa yhdistettyjen verkkosivujen muodostama kokonaisuus. 3) Tiedosto, joka ei ole ohjelma (esimerkiksi tekstitiedosto tai kuva). 4) Paperisessa tai sähköisessä muodossa olevan informaatiokokonaisuus.

dokumenttilähde Kirjallinen (asiakirja, esityslista, sopimus, lausunto ym.) tai atk-pohjainen lähdetyyppi. Dokumenttia voidaan käyttää osana tiedonhankintaa tai todisteena jostakin asiasta. Teknisen kehityksen myötä ovat yleistyneet erilaiset atk-pohjaiset ks. tietokannat, jotka ovat puhelin- tai dataverkon kautta yleisesti saatavilla olevia - joskin usein maksullisia - ja interaktiivisia tietojen kokoelmia, joista tietoja voidaan hakea myös erilaisina loogisina yhdistelminä. Tekstitietokannat sisältävät täydellisen tekstin haetusta asiasta (säännöksiä, lehtiartikkeleita ym.), faktatietokannat erilaisia haettavaa asiaa koskevia tietoja (luetteloita, taulukoita, tilastoja jne.) ja viitetietokannat artikkeleiden ja raporttien tiivistelmiä ja/tai viitteitä varsinaisiin dokumentteihin.

dokusoap ks. saippuadokumentti

dolly Kolmi- tai nelipyöräinen, usein kiskoja pitkin liikuteltava kameranjalusta, johon pohjautuvat kameran siirtymistä kuvaavat käsitteet *dolly in* (kameran siirtyminen lähemmäs kuvauskohteeseen) ja *dolly out* (kameran siirtyminen edemmäs kuvauskohteestaan).

domain ks. verkkotunnus

dolly in / dolly out Kuvaavan kameran fyysinen siirtäminen lähemmäksi kuvauskohdettaan (*push in*) tai loitommalle siitä (*push back*).

donitsi Televisiotoimittajan sijoittaminen lähetettävässä ohjelmassa kuvaruutuun siten, että hänen ympärillään on runsaasti ihmisiä. Tavoitteena on synnyttää katsojille kuva kerrottavasta asiasta kiinnostuneesta laajasta yleisöstä.

doorstep Haastattelun tai valokuvan hankkiminen odottamalla kohdetta tämän kotiovella tai työpaikan edustalla.

doorstepping 1) Journalistin odottelu jonkun vaikeasti tavoitettavissa olevan henkilön kotona tai työpaikalla (so. "ovella") haastattelutarkoituksessa. 2) Tiedonhankinta kiireiseltä tai haluttomalta haastateltavalta tämän kiirehtiessä eteenpäin kadulla tai työpaikalla.

dot.com-yhtiö Internetissä toimiva uuden teknologian yritys.

dowdification Tahallinen haastateltavan antamien lausumien vääristely (toimittaja Maureen Dowdin mukaan).

downplay Jonkin lehtijutun koon tai merkityksen minimointi.

down-the-line Puhelinhaastattelu.

downtime Ajanjakso, jolloin lähetys- tai muu viestintäverkko ei ole toiminnassa.

DPI (*dots per inch*) Esitystarkkuuden mittayksikkö grafiikkaesityksessä (pistettä tuumalle)

draamaironia Elokuvakerrontaan liittyvä vaikutelma, jossa on kysymys katsojan ja elokuvassa esiintyvän hahmon erilaisesta tilannetajusta. Katsojilla on yksittäisiä näyttelijöitä enemmän ennakoivaa taustatietoa siitä, mistä elokuvan kertomissa tapahtumissa on kysymys ja miten ne voivat vaikuttaa elokuvassa esiintyviin hahmoihin.

dramatic barrier Liikkeestä aiheutuva *suojavaiva*.

dramatisointi Fiktiivisen tuotteen tai tosielämän tapahtuman muokkaaminen elokuva-, televisio- tai radioesitykseksi.

dramedie Dramaattinen ohjelma, joka sisältää myös koomisia aineksia.

drill down Hierarkkisesti järjestyn tiedon hakeminen etenemällä yleisestä yksityiskohtaisempaan.

drive Jouheasti etenevä tv- tai radio-ohjelma.

drive time Suositettu vuorokautinen radion kuunteluajankohta töihin matkaavien ja töistä kotiin palaavien autoilijoiden (varsinkin ruuhka-aikana maanantaista perjantaihin klo 6-9 ja 16-19) kuunnellessa autoradiota.

DSR (*digital satellite radio*) Digitaalinen radio, jossa lähetys välitetään yleisölle satelliittiteitse.

dual product market Median kaksijakoiset markkinat. *Kuluttajamarkkinoilla* kuluttajat ostavat tai tilaavat viestintäteollisuuden lopputuotteita. *Mainosmarkkinoilla* kaupankäynnin kohteena ovat joukkoviestinnän yleisöt, ja "yleisö" on se tuote, josta mainostaja maksaa.

dubbaus Ulkomaisen elokuvan tai tv-ohjelman jälkiäänittäminen niin, että alkuperäinen puheääni korvataan uudella, kotimaisella kielellä.

dummy 1) Sivukartta. 2) Oikeankokoinen ja -näköinen mallilehti tai koenumero.

dumpling-down Mediatuotteiden kuten sanomalehtijuttujen sisällöllinen muokkaaminen vähemmän älyllisesti haastaviksi.

dutch wrap Tekstin jatkaminen oikeanpuoleiselle palstalle, jolla ei ole omaa otsikkoriviä (esimerkiksi kaksipalstaisena juttuna, jossa on vain yhden palstan otsikko).

DVD (*digital versatile disc*) Optinen tietolevy, jolle voidaan tallentaa musiikkia, elokuvia, pelejä tai valokuvia.

dynaaminen sisältö Usein ja pitkälti automatisoidusti päivittyvä verkkopalvelun sisältö.

dynaaminen suunta Kuvassa näkyvä esineiden tai henkilöiden aikaansaama liike tai vaikutelma liikkeestä. Myös kuvassa näkyvä kameran liike muodostaa dynaamisen suunnan.
vrt. staattinen suunta

dynaaminen taitto ks. taitto